

מראי מקומות - חולין ל"ח

שחיטה הויי כשרה, לכאן] אולם אולי מה שרש"י לא הסכים לטענה זו, היינו משום דס"ל דצריך חיות לאחר מיתה דוקא, וכדלהלן]. והרמב"ן עצמו פי' דראייתו הוא מהמשנה עצמה, דמהא דצריך לפרכוס של כפיפת היד, ע"כ דבאמצע שחיטה הוא, דאילו בסוף שחיטה הוא, אפי' בריאה שבבריאות אינו מפרסם כ"כ בסוף שחיטה. אבל רבא חולק ע"ז, דכיון דלא ניטלה נפשה קודם לכן, שפיר עושה כן בסוף שחיטה.

(ג) **רבא אמר, פירכוס שאמרו בסוף שחיטה- פרש"י,** סוף ממש, שתפרסם בגמר שחיטה דתהוי בה חיות אחר שחיטה. והק' במשנת ר' אהרן (ג', ט', ד"ה ובזה), למה לן חיות אחר שחיטה. וביאר, דאם מתה כאחת עם גמר שחיטה, מסתבר דגם מה שהיתה מסוכנת גרם מיתתה, דהלא מצד שחיטה לעולם מפרכסת, וכיון דלא פרכסה, הרי נראה דגם הא דמסוכנת גרם מיתתה. ואף דיש כאן שחיטה כשרה, דהרי מתה בגמר שחיטה, אך נטילת החיות הוא ע"י השחיטה בצירוף סיבה אחרת, דהיינו היותה מסוכנת. ומש"ה בכה"ג הוי נבלה, משום דדין הוא בשחיטה דצריך להיות דכל נטילת החיות הי' ע"י השחיטה, ולכן דוקא היכא דמפרסם באופן שהי' חיות לאחר השחיטה, אז נתגלה דלא היתה מיתתה בצירוף הא דהיתה מסוכנת (וכן פי' בחי' ר' שלמה, ח"ב, סי' י'). ועי"ז פי' דברים תמוהים דכ' המאירי בסוגיין, דמה דאם לא פרכסה לוקה משום נבלה, היינו דוקא לענין האיסור אכילת נבלה, אבל אך אינה מטמאה טומאת נבלות. ולכאן דבריו תמוהים, איך שייך לחלק כן. וביאר ר' אהרן ע"פ הנ"ל, דכל דין דשחיטה צריך ליטול כל החיות, הוא רק לענין איסור אכילה, אבל לענין טומאה, בזה כתיב כי ימות, דהיינו דצריך להיות דכל מיתתו היתה ע"י מיתה גרידא, ואם הי' בצירוף ההיתר שחיטה, אז לא אמרי' דהי' כולה במיתה, ולכן אינה מטמאה טומאת נבלה.

(ד) **פירכוס שאמרו בסוף שחיטה- פרש"י,** שתפרסם בגמר שחיטה דתהוי בה חיות אחר שחיטה. וע' בבית יוסף (יו"ד י"ז, ד"ה וכו' ר'

(א) **אמר ר' חסדא, פירכוס שאמרו בסוף שחיטה, וכו'-** ובהמשך הגמ' מבואר שיש ג' שיטות בזה, שי' ר' חסדא, דפירכוס היינו באמצע שחיטה, שי' ר' נחמן בר יצחק, דהפירכוס יכול להיות אף בתחלת שחיטה, ושי' רבא, דהפירכוס צריך להיות דוקא בסוף שחיטה. ובביאור פלוגתתם, כ' בשטמ"ק בשם תוס' ר' פרץ דפליגי בסברות ובסימני בהמה. דהיינו, דכ"ע מודו דצריך להיות חי' בסוף שחיטה, אלא דרבנב"ס"ל דאם פרסם בתחלת שחיטה, זהו סימן שודאי יהי' חי בסוף שחיטה, ור"ח ס"ל דאם עכ"פ פירכוס באמצע שחיטה, אז יכולין לומר דהחיות נמשך עד גמר השחיטה, ורבא ס"ל דאין מאלו ראיות, אלא דוקא אם פרסם בסוף שחיטה יכולין לומר בודאות דהי' חי בסוף שחיטה. וביאר השטמ"ק דנח' באיזה כח חיות צריך בסוף שחיטה, דמ"ד דפרסם בתחלת שחיטה סגי ס"ל דסגי בחיות חלושה, וכו'. ובזה ביאר לשון ר' חסדא, דאמר סוף שחיטה, דהיינו אמצע שחיטה. דהיינו, דאף דהפירכוס עצמו יכול להיות באמצע השחיטה, אבל הביאור בזה הוא כדי להיות כח החיות שהפירכוס מגלה שם עד סוף שחיטה.

(ב) **כל היכי תיחי ותיזיל- פרש"י,** דלאחר ששחיטה לא תסגי בפשיטות יד בלא כפיפה וחזרת, בתמיה. וכ' הרמב"ן, דאיכא דקשיא לי' דא"כ אי"ז "מנא אמינא לה", שהרי מסברא דנפשי' אמרה, דאין שייך לומר דצריך לפרכוס בסוף שחיטה דוקא. ותי' הרמב"ן דכיון דלא סגי לה בפירכוס רבה, דהיינו בפישוט ידא, אלא צריך פירכוס כ"כ, דהיינו כפיפת היד, א"כ ע"כ דמהני באמצע שחיטה, דאילו בסוף שחיטה ודאי יועיל פישוט ידא גרידא] ובזה א"ש למה נקט דוקא פירכוס זה, דאם מסברא דנפשי', הי' יכול לומר דמה דתנן במשנה ביד וברגל, ע"כ באמצע שחיטה היא, משום דכל היכי תיחי וכו', אע"כ כסברת הרמב"ן]. עוד הביא הרמב"ן מש"כ תוס', דמדיוקא דסיפא גמר, מדקתני שאינו אלא הוצאת נפש, דמשמע דכיון דאינו אלא הוצאת נפש, לא מהני. וע"ז הק' ר' חסדא, ואם מיירי בפירכוס בסוף שחיטה, א"כ נניח שהוא הוצאת נפש, אבל הוצאת נפש בסוף

הלידה. וע' בחי' ר' שלמה (ב', י'), שהביא מר' איסר זלמן, דלפי דברי רש"י, אין ראיית רבא מהא דיתום בא לסתור שי' שאר אמוראים, דגם הם ס"ל דבעינן שיהא הבהמה חי' לאחר שחיטה, אלא דס"ל דע"י פירכוס שבתחלה ושכאמצע שחיטה, שפיר הוי ראי' דחי' לאחר שחיטה, אלא ראי' הוא סתם להא דבעינן חיות לאחר שחיטה. אבל הגרא"ז אמר לפרש ראיית הגמ' דלא כפרש"י, מהא דאי' דזה פירש למיתה וזה פירש לחיים, דאיך יצויר דבר כזה, הרי אין לך פירכוס גדול מזה, דהיינו לידה, ולדברי האמוראים, דס"ל דאף פירכוס דמעיקרא מהני, מה שייך פירכוס גדולה בסוף חייו [דהיינו, דלכאור' הוא הבין דמה דס"ל לר"ח ורנב"י דסגי בפירכוס של תחלת ואמצע שחיטה, היינו משום דס"ל דא"א לו לפרכס כ"כ בסוף חייו ממש, ולכן צריכין פירכוס דוקא שמקודם, וע"ז הביא רבא ראי' דשייך פירכוס אף בסוף חייו. ולכאור' הוי שייך לפקפק בזה, דאולי גם הם מודו דשייך פירכוס אח"כ, אלא דס"ל דשפיר הוי ראי' על חיות מהא דפרכס מעיקרא, וע"ע]. וע"ע בדברי החי' ר' שלמה שם, במה שהביא להק' על הראי' מהיתרון אור, ובמש"כ ר' שלמה עצמו לפרש ראיית הגמ', וכוונתו צ"ב. וע"ע בתבואות שור (י"ז, א'), דמאריך בפ"י דברי הגמ' כאן.

(ז) **השוחט לעכו"ם שחיטתו כשרה** - העיר הרמב"ן על לשון בדיעבד של המשנה, דלמה לא ישחוט לכתחלה. וכ' דכיון דשמא לע"ז הוא מחשב, אין לעשות כן לכתחלה. ולל"ב דגמ' דס"ל לת"ק דאפי' אם מחשב לע"ז לא מהני, מ"מ אין לשחוט לכתחלה, שמא יבוא לאכול משחיטה שהשוחט עצמו חשב לע"ז. עוד כ' דלעולם אין כוונת הרמב"ן דשחיטתו כשרה בדיעבד, אלא דנקט לשון שחיטתו כשרה, משום דאם הוי קתני שוחטין, ה"א דבא לומר דשוחטין לו לכתחלה ואין חוששין ללפני עור, אבל למעשה השחיטה פסולה, ואסור לאכול ממנה, קמ"ל דכשרה (ולא נקט לשון "שוחטין לנכרי ואוכלין", דאין זה לשון התנאים).

(ח) **שמעתי שהבעלים מפגלין** - כ' הקרן אורה (זבחים מז). להסתפק למ"ד דהבעלים מפגלין, על מי חל האזהרה, אי על הבעלים או על כהן העובד, די"ל דבעלים בכלל המקריב לא יחשב, אבל הכהן העובד אינו מוזהר כיון דאינו מחשב כלל. או י"ל דהכהן מוזהר שלא לשחוט במחשבת בעלים,

ירוחם), דכ' בשם ר' ירוחם דלפי רש"י צריך להיות הפרכוס עצמה לאחר שחיטה (וכדמשמע מדברי רש"י לעיל בסוגיין), אבל מתוס' מבואר דאין צריך להיות הפרכוס לאחר שחיטה (וכ' בכנסת הגדולה, הובא בהגהות בטור מ"י, דאי"ז מתוס' שלפנינו), וכ' שכן מבואר מדברי הרשב"א בתוה"ב [אולם כל זה לענין הפרכוס עצמה, אבל לכאור' עדיין יתכן דס"ל דהפרכוס בסוף שחיטה הוי ראי' לחיות לאחר שחיטה, ושכאמת צריך לחיות דלאחר שחיטה, וכדברי ר' אהן שהבאנו, וע"ע בזה].

(ה) **ואמר שמואל, כותלי בית שחיטה שנינו** - יש לעי', למה צריך לזה, הרי אפי' בלא הא דשמואל לכאור' יש להק' כן. ותי' רש"י, דאי היו כותלי הבית, היינו יכולים לומר דשייך להבחין אם זינקה באמצע שחיטה או בתחלת שחיטה, ורק משום דבכותלי בית השחיטה הוא, ממילא יש לא ראי'. וע' בשטמ"ק דכ' דאי"ז מדברי רש"י, אלא א' מהאחרונים הכניסוהו בדברי רש"י. וע"ע ברשב"א, דכ' דמה דצריך להא דשמואל, היינו או רק אגב דאמר מפרשים דברי המשנה, מביאים גם הא דשמואל, א"נ דאם הוי כותלי הבית, אז הוי שייך להבחין (ועל דרך דברי רש"י שלפנינו). ועפ"ז כ' הרשב"א דמה דרבא לא ס"ל לראיית רנב"י, היינו משום דאין מפרש המשנה דמיירי בכותלי בית השחיטה, אלא בכותלי הבית, ואי"צ להא דכ' תוס', דמה דדחה רבא ראיית רנב"י הוא משום דזינקה בתחלת שחיטה לא שכיח.

(ו) **אא"ב בעינן חיותא בסוף לידה, היינו דאיצטריך קרא למעוטי** - פי' בחי' הגרי"ז (מנחות ו.), דביאר דמה שנח' האמוראים כאן אם פירכוס קודם סוף שחיטה מהני, היינו דנח' בביאור מה דאמרי' דצריך להיות מעשה שחיטה בחי', האם הביאור הוא דצריך להיות מעשה שחיטה נעשה לחי', או דלמא צריך להיות כל המעשה שחיטה נעשה בחייה, ואם מתה בב"א עם סוף השחיטה, נמצא דלא הוי כל המעשה שחיטה נעשה בחייה. ובזה מעשה ראי' מיתום, דהיינו דגם בלידה הביאור הוא דצריך להיות מעשה לידה בחי' האם, וכיון דחזינן דצריך להיות האם חי' גם לאחר הלידה, אלמא דכדי להחשב לידה בחי' האם, צריך להיות דהאם חי' לאחר גמר הלידה דוקא, ולא סגי בהא דחיה בסוף

והבעלים אינם מוזהרים כיון דלא עביד

עבודה, וצ"ע. [ושמעתי ממור' הרה"ג ר' משה בראון שליט"א דלכאור' דין זה דבעלים מפגלים א"ש טפי אם אמרי' דהפוסל של פיגול הוא הוא המחשבה בשעת העבודה, אבל אם המפגל הוא העבודה במחשבה פסולה, ק"ק איך מצורף דעת הבעלים אם מעשה הכהן, ויש ליישב. ועכ"פ נראה דהקר"א הי' מסתפק בספק כע"ז, ולכאור' שאלתו תלוי' בחקירה הנ"ל.]

(ט) שמעתי שהבעלים מפגלין- קו' מפורסמת

בעולם התורה הוא קו' האחרונים, דאם הבעלים יכולים לפגל, א"כ איך שייך לעולם להביא מנחת סוטה, הרי היא הבעלים, ויכולה לפגל הקרבן במחשבתה, וא"כ לעולם לא יהי' שייך שיבדוקה המים, הרי אם מנחתה פסולה לא יבדוקה המים. וע' בבנין שלמה (ח"ב, קדשים סי' י') דכ' דלפי הראשונים דפיגול צריך דיבור א"ש, דיכולים הכהנים לשומרה שאינה אומרת שום מחשבת פיגול. ולפי הראשונים דאף במחשבה מהני, כ' מהשדי חמד דמשמע מדברי רש"י בזבחים (מז). דמה דהבעלים יכולין לפגל, זהו רק היכא דהכהן עובד עבודתו בשתיקה, אבל היכא דהכהן חשב בפירוש לשם מחשבה נכונה, אז אין הבעלים מפגלים הקרבן. וא"כ, יש עצה פשוטה לדעה זו, שיחשוב הכהן בפירוש מחשבה נכונה, וממילא לא תהי' יכולה לפגל הקרבן. וע"ע בגבורות שמונים להגר"י ענגל שכ' שמונים תירוצים לקו' זו.

(י) שמעתי שהבעלים מפגלין- פרש"י, דאם

חושב הבעלים על השחיטה או על הזריקה ע"מ לאכול חוץ לזמנו, הוי פיגול. וע' בקובץ ענינים דדייק מדברי רש"י דבמחשבת שלא לשמה אין הבעלים מפגלין [וצ"ע דיוקו, שהרי גם לא הביא רש"י חוץ למקומו]. וביאר, דכיון דהחסרון בשלא לשמה הוא רק דחסר הלשמה, א"כ, כיון דהכהן חושב לשמה, מה שהבעלים חושב שלא לשמה אינו יכול לפסול הקרבן כלל [ודלא כדברי הגר"י בריש זבחים, דס"ל דהפסול שלא לשמה הוא חלות פסול בהקרבן].